

Förvaltningsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice (RP 164/2021 rd): Ärendet har remitterats till förvaltningsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Matti Sillanmäki, finansministeriet
- ekonomichef Pasi Rentola, undervisnings- och kulturministeriet
- konsultativ tjänsteman Susanna Grimm-Vikman, social- och hälsovårdsministeriet
- specialsakkunnig Olli Riikonen, Finlands Kommunförbund.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att lagen om statsandel för kommunal basservice ändras så att statsandelsprocenten för kommunal basservice sänks med 2,08 procentenheter. Det innebär att statsandelen från ingången av 2022 blir 23,59 procent och kommunernas självfinansieringsandel 76,41 procent.

I den föreslagna ändringen av statsandelsprocenten beaktas som tillägg 0,30 procentenheter i anknytning till fullgörandet av nya och mer omfattande åligganden så att statsandelsprocenten är 100. Som nya och mer omfattande åligganden har man beaktat minimidimensioneringen av omsorgspersonalen i enlighet med äldreomsorgslagen (43,7 miljoner euro), revideringen av lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (28 miljoner euro), eftervården inom barnskyddet (12 miljoner euro), utvidgningen av screeningprogrammet (10 miljoner euro), stärkandet av elev- och studerandevården (8,4 miljoner euro), stödet för småbarnspedagogiken (6,25 miljoner euro), minimidimensioneringen av personalen inom barnskyddet (4,8 miljoner euro), utvidgningen av läroplikten (2,8 miljoner euro) och ändringen av sjukförsäkringslagen när det gäller bedömning av rehabiliteringsbehovet (1 miljon euro). I samband med ändringarna av åligganden beaktas en överföring till Statskontoret för kostnaderna för upprätthållandet av kommunernas automa-

Betänkande FvUB 17/2021 rd

tiska ekonomiska rapportering (0,15 miljoner euro). Som tillägg har dessutom beaktats 0,80 procentenheter på grund av en separat höjning av statsandelen (245,7 miljoner euro).

Vid ändringen har som avdrag beaktats 1,87 procentenheter i anslutning till neutraliseringen av justeringen av kostnadsfördelningen 2022 mellan kommunerna och staten (563,5 miljoner euro) samt 0,55 procentenheter i anslutning till de avdrag i indexhöjningarna 2016, 2018 och 2019 (168,5 miljoner euro) och 0,76 procentenheter i anslutning till det avdrag med koppling till konkurrenskraftsavtalet (233,6 miljoner euro) som ändras från temporära avdrag till permanenta avdrag.

I propositionen föreslås bestämmelser om tidsbegränsade minskningar och öknings av statsandelen för kommunal basservice 2022. I statsandelen görs motsvarande avdrag som för närvarande som anknyter till minskningen av utgifterna för pensionsstödet till långtidsarbetslösa (totalt 7,0 miljoner euro), finansieringen av sjukvårdshelikopter- och läkarhelikopter verksamhet (totalt 22,5 miljoner euro) och genomförandet av incitamentssystemet för digitalisering i kommunerna (totalt 10,0 miljoner euro). Statsandelarna ökas med totalt 2 miljoner euro i anslutning till kommunernas skyldighet att delta i beredningen av social- och hälsovårdsreformen.

När det gäller justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna föreslås lagen få en bestämmelse som preciserar sättet att beräkna justeringen. Dessutom föreslås vissa tekniska ändringar i fråga om bestämmandet av skyldigheten att betala hemkommunsersättning, delgivningen av statsandelsbeslut och rättelseförfarandet.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2022 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2022.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

I den föreslagna lagen om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice (1704/2009) ingår förslag till statsandelsprocent för kommunal basservice samt till tidsbegränsade minskningar och öknings av statsandelen för 2022. Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2022.

Statsandelen för kommunal basservice blir 23,59 procent från ingången av 2022 och kommunernas självfinansieringsandel är 76,41 procent. Statsandelsprocenten sjunker med 2,08 procentenheter jämfört med nuläget.

Statsandelsprocenten påverkas av olika öknings och minskningar av statsandelen. Som tillägg beaktas kommunernas nya och utvidgade uppgifter, där statsandelsprocenten enligt lagen ska vara 100. Som nya och utvidgade uppgifter har inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde beaktats minimidimensioneringen av omsorgspersonalen enligt äldreomsorgslagen, revideringen av lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården, eftervården inom barnskyddet, utvidgningen av screeningprogrammet, minimidimensioneringen av personalen

Betänkande FvUB 17/2021 rd

inom barnskyddet samt ändringen av sjukförsäkringslagen när det gäller bedömning av rehabiliteringsbehovet. Inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde har man beaktat stärkandet av elev- och studerandevården, stödet till småbarnspedagogiken samt utvidgningen av läroplikten.

Dessutom ökar statsandelen med 245,7 miljoner euro 2022 till följd av beslutet vid ramförhandlingarna om en separat höjning av statsandelarna.

Det föreslås att förfarandet för justering av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna preciseras i syfte att förbättra förutsägbarheten i kommunernas ekonomi. Syftet med preciseringen av beräkningssättet är att minimera de stora årliga variationerna i justeringen av kostnadsfördelningen. Den justering som enligt det nya beräkningssättet görs i kostnadsfördelningen utifrån skillnaden mellan de faktiska kostnaderna 2019 och de kalkylerade kostnader som ligger till grund för statsandelen uppgår till 564 miljoner euro. Det föreslås en motsvarande minskning av statsandelen, eftersom den kommunala ekonomin har fått kraftigt stöd år 2020 och kommunerna också 2021 kompenseras för de direkta coronakostnaderna.

Vid ändringen av statsandelsprocenten har man beaktat att de avdrag som hänför sig till indexhöjningarna 2016, 2018 och 2019 och det avdrag som hänför sig till konkurrenskraftsavtalet blir permanenta. År 2021 har konkurrenskraftsavgiften inte gjorts, vilket har stött kommunerna på grund av de ekonomiska konsekvenserna av coronapandemin.

Sänkningen av statsandelsprocenten minskar dock inte de facto statsandelarna jämfört med den nuvarande nivån. Trots sänkningen av statsandelsprocenten uppgår statsandelarna för basservicen år 2022 i sin helhet till sammanlagt 7 971 500 000 euro, vilket är cirka 300 miljoner euro mer än i den ordinarie budgeten för 2021.

Dessutom föreslås för 2022 temporära avdrag från statsandelen i anslutning till minskningen av utgifterna för pensionsstödet för långtidsarbetslösa, finansieringen av sjukvårdshelikopter- och läkarhelikopter verksamhet och genomförandet av kommunernas incitamentssystem för digitalisering. Statsandelarna 2022 ska ökas med totalt 2 miljoner euro i anslutning till kommunernas skyldighet att delta i beredningen av social- och hälsovårdsreformen. I likhet med de två tidigare åren föranleds år 2022 inga tidsbegränsade ökningar i statsandelarna för basservice av de ekonomiska konsekvenserna av coronavirusepidemin.

Dessutom föreslås vissa tekniska lagändringar i fråga om bestämmandet av skyldigheten att betala hemkommunsersättning, delgivningen av statsandelsbeslut och rättelseförfarandet.

Sammantaget anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslaget utan ändringar.

Kommunerna står inför stora förändringar. År 2022 är det sista gången de får finansiella resurser för social- och hälsovårdstjänster. Vid ingången av 2023 kommer kommunerna i och med social- och hälsovårdsreformen att framtas sitt ansvar för social- och hälsovårdskostnaderna. Enligt utvecklingsprognosen för den kommunala ekonomin hösten 2021 undanröjs dock inte obalansen mellan kommunernas inkomster och utgifter. Även kommunernas ekonomiska differentiering

Betänkande FvUB 17/2021 rd

väntas fortsätta. Förvaltningsutskottet understryker att kommunernas finansierings- och statsandelssystem måste utvärderas och utvecklas med hänsyn till behoven och förhållandena i den förändrade omvärld kommunerna befinner sig i. När det föreskrivs om kommunernas uppgifter måste det ses till att kommunerna har faktiska förutsättningar att klara av sina åligganden.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Förvaltningsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 164/2021 rd utan ändringar.

Helsingfors 1.12.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Riikka Purra saf
medlem Tiina Elo gröna
medlem Jussi Halla-aho saf
medlem Eveliina Heinäluoma sd
medlem Hanna Huttunen cent
medlem Aki Lindén sd
medlem Mats Löfström rsv
medlem Juha Pylväs cent
medlem Piritta Rantanen sd
medlem Matti Semi vänst
medlem Kari Tolvanen saml
medlem Heikki Vestman saml
ersättare Mari Rantanen saf.

Sekreterare var

utskottsråd Minna-Liisa Rinne.